

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, A. M.DC.XXIX

Sabbato Post Domin[icam] III. Qvadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56232)

Iudic. 12. parantes, inde abactos interfecerunt: *Occu-
peruntque Galaaditæ Sada Jordanis per qua E-
phraim reversurus erat.* Ita etiam Satan milites
fitos in ripis aquarum voluptatum colloca-
uit, qui omnes ad bibendum accedere vo-
lentes, in mille pericula coniciunt.

Holofernes Princeps militia Assyriorum,
constitit in obsidio Bethuliensi per gyrum
centenarios, per singulos fontes, vt omnes a-
quarum hauriendarum gratia venientes, in-
de eicerent, & eictos necarent.

Isai. 55. Magnus ille Holofernes Satan plurimos
quoque diabolos in insidiis ad fluuios volu-
ptatum collocavit, qui omnes ex iis bibere
volentes, incautos & nec opinantes interfici-
erent. Infelices igitur hæc aquas velis re-
misque fugiamus, ac nullas, præter has san-
ctas desideremus, nullas, nisi cœlestes, expe-
tamus, aquas, inquam, quas qui bibunt, in
perpetuum mortis expertes viuunt.

3. Reg. 18.

O Deus æterne, qui omnis bonitatis abyf-
sus es, perfectionum omnium thesaurus, &
aquarum viventium Oceanus, qui omnes
omnino homines ad hauriendum & biben-
dum per Prophetam inuitasti, dicens: *Omnes*

Num. 20. *sitientes Venite ad aquas:* quippe toties eas in

Num. 23. figura destillare fecisti, modo magna co-
pia cœlitus ad preces & postulata Eliæ di-
mittens, modo eandem mirabili quadam
ratione petra, ad Mosis vocem, eliciens:
Respice obsecro animas nostras anhelan-
tes, ac siti propemodum eneetas: ecce ama-
ræ illæ aquæ mundi huius, eas adufferunt,
adeo vt præ siti penè deficient, & *Anima*
nostra sicut terra sine aqua sit tibi. Nos, nos
inquam, miseri illi Ismaeles sumus, qui in
deserto mundi huius siti emorimur. Da no-
bis bibere, aut minimum quid ex aquis vi-
tæ, aquis, inquam, gratiæ tuæ, degustare: in-
terea dum hic expectamus donec torrenti-
bus illis inebriemur & satiemur, de quibus
Psal. 35. Psalmista: *Torrente voluptatis tuæ potabis nos:*
torrentibus, inquam, æternæ beatitudinis,
quorum nos confortes efficiant Pater,
& Filius, & Spiritus Sanctus,

AMEN.

SABBATO POST DOMIN-
III. QUADRAGESIMÆ.

Partitio.

I. De adulterio.

II. Punitiones & detestationes adulterii.

III. De adulterii absolutione.

Adducunt ei mulierem in adulterio depre-
hensam. Ioan. 8.

FIGURA.

PRÆCLARVM castitatis speculū & con- *Dan. 13.*
tinentiæ exemplar Susanna, cum iniquè
in Babylone à duobus senibus adulterii accu-
saretur, ad summum sacerdotem deducta est,
vt secundum legem lapidibus obrueretur.
Quod cum attentius mecum ipse considero,
ac rei seriem penitus intueor, similem plane
historiam in Euangelio hodierno videre vi-
deor: occurrit mihi namque hic mulier, non
iniquè quidem adulterii accusata: sed in fa-
cto deprehensa à duobus item senibus, Scri-
bis scilicet & Phariseis, quæ Iesu summo
legis Euangelicæ Sacerdoti sistitur, vt ab eo
lapidibus obruenda iudicaretur: Susanna qui-
dem per Danielem libertatem adeptæ est, hæc
vero per Christum, vt singula singulis opti-
me respondeant. Verum antequam ad reli-
qua procedamus Pneumatis diuini auxilium
mediantibus Beatæ Virginis precibus, inuo-
candum est:

AVE MARIA.

Magnum Episcoporum lumen & decus *I.*
Ambrosius, cum singulorum seclerum e- *Libro de de-*
normitatem ac turpitudinem diligentius *terabam.*
ponderasset, tandem concludens ait: nul-
lum esse aut reperiri posse scelus, quod cum
adulterio comparandum videatur: *Adulter-* *In Apoph.*
rium, inquit, *etiam foris & barbaris detesta-* *Lacan.*
bile. Hinc Plutarchus refert, tantam La-
cænarum olim mulierum pudicitiam ac
modestiam fuisse, vt fieri non posse existi-
marent, aliquam hoc sese scelere aut dede-
core,

core, contaminare, nihilque magis fugiendum aut detestandum, quam ipsum adulterium iudicarent. Et sane nihil eo foedius, nihil eo turpius est, nihilque quod maiora secum mala, calamitates, & arumnas trahat. Hinc vniuersalis ille cataclysmus terrae superficie cooperuit, hinc Gomorraha flagrauit, hinc in cineres redacta est Sodoma, hinc ipsa tribus Benjaminica radicitus prope fuit deleta, hinc denique totum Davidis imperium in extremum discrimen adductum est.

Malaque ex adulterio pueniunt. Huc accedit, & matres; quod maximam hoc peccatum iniuriam faciat, tum naturae, quoniam tam magnam corruptionem secum trahit, tum etiam Deo, quoniam eius legibus ac praecepto aduersatur: facit deinde iniuriam Angelis, quod castitati & puritati, quae ipsis propria est, repugnet: facit iniuriam marito, quod eidem intruat insidias, ac promissam vtriusque fidem violet: facit iniuriam regnis legibusque ciuilibus, quod degeneres furculos & adulterinas propagines in Reipub. horto profeminet: denique toti mundo iniuriam facit, quod familias ac domos illegitima & spuria sobole induta, confundat, ac merum quoddam chaos inducat. Imprimis vero peccatum hoc detestandum est, quod magnum illud Ecclesiae Sacramentum, Matrimonium scilicet destruat & euertat: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Quicumque igitur eo impietatis processit, ut tantum Sacramentum audeat prophanare, nam ille in Christum & Ecclesiam deliquisse putandus est.

Sacramenti matrimonii dignitas. Et profecto ingens abominatio adulterium, cum Sacramentum matrimonii, quod à Deo in Paradiso institutum est, quodque praesentia sua ac primo miraculo in nuptiis Cana Galileae Christus cohonestauit, audeat violare & polluere. Sacramentum inquam, quod variis modis designatur: modo per coniugium Christi cum Ecclesia, modo per connubium Dei cum anima: alias per matrimonium & copulam quam Verbum illud Patris cum natura humana inuit, ad eius imitationem hic in terra vir cum mulie-

re copulam coniugalem inuit. O res admirabiles! illic duae naturae vna continentur hypostasi & persona, hic duae personae in vna natura, & in eadem carne coalescunt. Hinc dictum est: *Erunt duo in carne vna.* Haec porro vincula & connexiones dissoluit adulterium.

Vnde haud iniuria exclamare possumus, & vitium detestandum! o scelus procul eliminandum!

Veteres Ethnici solo naturae lumine illustrati, adulterium semper veluti pestem quandam terribissimam, ac contagionem abhorruerunt & detestati sunt: apud Graecos habebat adulterium interficere cuiuscunque etiam fas erat. Aegyptii vero grauius adulteria, quam homicidia aut furta castigabant. Hinc Abraham, si forte vnquam attendistis, cum in Aegyptum venisset, aiebat Saram vxorem suam, sororem esse, ne eum velut adulterum Aegyptii, in quos seuerius animaduerrere solebant e medio auferrent: hinc ad vxorem ait: *Dic ergo obsecro, quod soror mea sis, & bene sit mihi propter te, & viuat anima mea ob gratiam tuam.* Apud Romanos autem adulterium cum crimine lesa maiestatis conferebatur:

Gen. 12. Ut veteres hinc iisdem poenis castigabant eum, qui in adulteria thorum connubialem violasset, quibus eum, animaduerrere qui in Principem quidquam deliquisset, aut in patriae salutem ac Reipub. cominoda peccasset.

Lacedaemoniorum legislator Lycurgus eodem adulterium, quo parricidium, statuebat loco, decreuitque, ut iisdem in Reipub. suppliciiis afficeretur, qui alterius foeminae pudicitiam tentasset, quibus, qui parricidal manu e medio parentem sustulisset. Et sane cum leges de omnibus sceleribus delictisque statuisset, nullam vero de adulterio aut parricidio rulsisset: causam rogatus, ait, quod neminem adeo nefarium existimaret, qui alterutrum horum committere praesumeret.

Iudaei vero adulteros lapidibus viuos obruebant: cuius hodierna die rei exemplum in Euangelio habemus, in quo Ioannes refert Pharisaeos & Scribas Christo, in templo ad populum verba facienti, mulierem adduxisse in adulterio deprehensam, ut ab eo ad lapides

lapides condemnaretur. De hac hodie historia verba facere decreui: primo itaque de crimine eiusque probatione loquamur, deinde actionem & condemnationem eius examinabimus.

Principio igitur firmum hoc inuiolatumque habeatur; adulteros ubique gentium, adeo semper in naturam & reipub. commoda apud omnes iudicatos esse peccare, vt nulla vnquam natio, aut gens, barbara licet atq; ab omni humanitate aliena, fuerit, quæ non seuerissime semper & grauissime in adulteros animaduertit.

Id vobis ad oculum, tum ex lege naturæ, Mosaisa, ac lege Evangelica, tum iure diuino, Canonico, ac ciuili demonstrabo.

Quomodo
adulteria
lege naturæ
castigata
sint.

Gen. 20.

Gen. 34.

Gen. 33.

Primum quidem in lege naturæ, iam a quinque annorum millibus Abimelecho regi Gerar, Abrahæ vxore rapta, Deus mortem interminatus est, dicens: *En mortuus propter mulierem quam tulisti: habet enim virum suum.* Duo Iacobi Patriarchæ filii Simeon & Levi, Sichem Syriæ metropolim deleuere, atque omnes Principes eius, in adulterii & raptus pœnam gladio interemerunt. Castus ille adolescens Ioseph contra fas & aequum adulterii cum Putifatis vxore commissi accusatus, in carcerem coniectus est, ac vitæ perdendæ discrimen adiit. Taceo hic tristem illum ac plusquam tragicum diuini casum, prætereo Sodomiticum incendium, de Gomorrhæo cinere nihil dico. Quis enim ignorat omnia hæc propter adulteria & illegitimos cõcubitus euenisse? Et sane nulla Deus vnquam scelera tam horrendis, tamque grauius flagellis castigauit.

Vti Ethnici
adulteria
puniunt.

Valer. libr. 6.
cap. 5.

Ad externos iam populos, natione Barbaros, Ethnicos, inquam, ac solo naturæ ductu viuentes, veniamus. Zaleucus Locrensum ciuitate saluberrimis atque vtilissimis legibus a se munita, cum filius eius adulterii crimine damnatus, secundum ius ab ipso constitutum vtroque oculo carere deberet, ac tota ciuitas in honorem patris necessitatem pœnæ adolefcentulo remitteret, aliquandiu repugnauit. Ad vltimum precibus euctus, suo prius, deinde filii oculo eruto, vsum vtrique videndi reliquit. Ita debitum supplicii modum legi reddidit, æquitatis admi-

rabili temperamento, se inter misericordem patrem & iustum legislatorem partus.

Erat Aegyptiis consuetudo, vitis adulterii infimularis mille flagrorum ictus infligere: *lib. 1. Herod. lib. 5.* fœminis vero nasum præcidere. Hinc a Diosdoro & simul Herodoto de Pharaone Aegypti Rege Sesostridis filio, historia sane memorabilis refertur: hic cum decem annorum spatto oculorum vsu priuatus, omni ratione visum recuperare satageret, ac frustra omnia tentasset: oraculo admonitus, non prius sese sanitati restitutum iri didicit, quam fœminæ alicuius, quæ fidem conjugalem non violasset, aut ab alieno concubitu immunis esset, vrinam oculis adhiberet.

Quibus ille intellectis, ratus sese tam facili remedio oculorum vsu facile etiam recuperaturum, reginam coniugem suam ante omnes adiit, cuius cum pudicitiam fidemque erga coniugem vacillare vidisset, nec alienis tam abstinentibus amplexibus diaicisset, omnes pene quotquot in aula versabantur fœminas adiit: sed frustra. Vnde cum plurimas alias in regno mulieres tentasset, & omnes perfidas & fide coniugali fracta infames reprehendisset, tandem pauperulam hortulariam reperit, quæ sola fidem seruasse coniugi iudicabatur: per quam & oculorum vsu recepit. Quotactò, tantam fœminarum in regno suo corruptelam & perfidiam demiratus, omnes quotquot violasse fidem repererat, igne consumpsit: pauperulam vero ac plebeiam illam ob recuperatum eius adminiculo visum, repudiata coniuga, sibi matrimonio copulauit.

Parthi, teste Iustino, nullum crimen maiori seueritate castigabant, quam adulterium: hinc vxores suas arcte habitas domi velut custodiae includebant, ne aliorum commercio & contubernio, aliorum colloquiis & consuetudine, frequentiq; vsu corrumpentur, atque ita adulterii pœnas incurrerent. Egregia sane & diuina consuetudo, vtinam & illa per Galliam nostram in vsu esset: neque enim tot scelera ac delicta circa fidem conjugalem videremus. Refert de Aug. Suetonius, tanta eum odio adulteria & adulteros prosequi solitum, vt amicorum veterimo Procuro, adulterii

terii, eum Romana quadam foemina commisit reo, caput infferit praescindi.

De Apoph.
Primo. Prodeat post tot historicos Plutarchus, qui dignam Alexandro de Alexandro refert historiam. Cum enim milites mulierem quandam melioris forsitan formae, quam fama ad eum de nocte adduxissent, ut cum rege cubaret, & ille venientis strepitu & motu excitatus, quia iam tertia noctis vigilia praeterierat, rogasset, vbinam tamdiu haesisset: & illa respondisset: Expectavi, inquit, rex, donec maritus somno sepultus steteret, ne me exsurgente inaudiret: suos rex aduocat, iubetque mulierem, vnde eam duxerant, reduci, dicens: Ergone me adulterum putatis, aut alterius me thorum violare aut profanare velle: apage nihil enim est quod magis abhorream ac detester.

An non vos, Principes & Reges, Ethnicus ille Rex confundit, & nunc reges intelligite, atque Ethnicos in hac saltem re aemulami, pudeat illis vos in hoc deteriores existere, eorumque continentiam non imitari.

Plutarch. Hac porro Cynneses feueritate in adulteros animaduertebant. Foeminam qua adulterii conuicta erat, in medium ciuitatis deducebant, eamque saxo infidentem calumniis & conuitiis proscindebant: cui cum longo tempore omnium ludibrio, & risui exposita inledisset, alinae impositam per omnes ciuitates plateas & vicos deducebant, ut tota ciuitate eius delicti conscia, in perpetua infamia ignominiaque vitam transigeret: Video vos barbarorum illorum iustitiam demirati: video vos in stuporem rapti, cum eos qui solo naturae lumine illustrati erant, tam rigide in adulteros animaduertisse auditis. Non est porro, cur a deo in admirationem rapiamini, cum peccatum hoc naturae ipsi aduersari videatur. Ita namque *Libro 1. de* id Ambr. describit dicens: *adulterio inuatu a iniuria fl.*

Mahum. in
Alcor. c. 34. Et vero Turcae & Saraceni non minori id ipsum odio prosequuntur, ac cane peius & angue esse asserunt: quin & Pseudo ille Prophetes Mahumetes Alcorano suo cauit, ne adulterium quis suorum perpetret; cuius si quis reus constituatur, mille ictibus per flagella inflictiis luat. Addit hic Proco-

pius, etiam legatos, licet alioqui omni iure exempti sint & multis praerogatiuis gaudeat, si adulteri conuincantur, morte affici posse.

Iam tempus est, ut ad legem Mosaicam descendamus, ac diligentius inspiciamus: modo ad quibus illa paenis, quibusque suppliciiis in adulteros lex Mosaica instituta sunt, quam diuina praecpta, ac leges vere regiae, quas iam eminus in Leuitico videor contemplari? *Qui adulterium perpetraverit cum uxore proximi, morte moriatur, & maritus eius, & adultera.* Et aliam haud dissimilem in Deuter. *Si d. rimeris vir cum uxore alterius, uterque moriatur.*

Dicit forsitan aliquis: Lex vetuit, at exempla defunt, e quibus castigatio haec manifesta euadat.

At videat ille miseram Babyloniam, adulterii falso liceat accusatam, iam iam ad lapides depolci. Videat integram tribum, sumptis armis adulterium cum Leuita cuiusdam uxore commissum, vlcisci voluisse. Videat quibusnam Dauid Rex propter adulterium cum Uriae uxore perpetratum, a Deo flagellis fuerit castigatus. Sapiant itaque adulteri ac respiciant: nam

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Videamus modo leges ciuiles, examine-mus Codicem Iustinianum & Digesta, inquitiamus. Quoniam illa adulteros supplicio paenaque dignos iudicauerint. At non nisi de sanguine, eculeo, morte ac suppliciiis extremis hic agitur. Principio Dion. Cassius asserit, Imperatorem Seuerum seueras admodum aduersus hoc crimen poenas constituisse, & mortem omnib. esse comminatum, qui eius sceleris infimulati essent: quam constitutionem seuerus ab eo seruatum voluit, ac re ipsa seruauit, ut paucillo temporis spatio, plusquam tria adulterorum millia morte damnarit.

Refert Herodius quinto Decretorum suorum libro, titulo sexto de L. Iulia de adulteriis, quasi aliud agens, insignem plane historiam. Cum Tennes Tenediorum rex legem tulisset, qua omnes adulteros morte multari volebat, accidit filium eius adulterium committere, eiusdemque accusari. Hic cum a patre quaereretur; quid fa-

Quoniam

modo ad-

ulteros lex

Mosaica

punierit.

Leuitico

Qui adulterium

perpetraverit

cum uxore

proximi, morte

morietur, &

maritus eius,

adultera.

Deuter. 22.

Si d. rimeris

vir cum uxore

alterius,

uterque moriatur.

Dan. 12.

adul-

terii falso

liceat accusatam,

iam iam ad

lapides depolci.

Videat integram

tribum, sum-

ptis armis

adulterium

cum Leuita

cuiusdam

uxore commis-

sum, vlcisci

voluisse.

Videat

quibusnam

Dauid Rex

propter adul-

terium cum

Uriae uxore

perpetratum,

a Deo flagellis

fuerit casti-

gatus. Sapiant

itaque adul-

teri ac res-

piciant: nam

Quoniam

paena ius ci-

uile in ad-

ulteros ani-

maduente-

rit.

Principio

Dion. Cassius

asserit,

Imperatorem

Seuerum se-

ueras ad-

modum ad-

uersus hoc

crimen po-

enas consti-

tuisse, &

mortem om-

nib. esse

comminat-

um, qui eius

sceleris in-

simulati es-

sent: quam

constitu-

tionem se-

uerus ab eo

seruatam

voluit, ac

re ipsa ser-

uauit, ut

paucillo

temporis

spatio,

plusquam

tria adul-

terorum

millia mor-

te dam-

narit.

Refert

Herodius

quinto

Decretorum

suorum

libro,

titulo

sexto

de L. Iulia

de ad-

ulteriis,

quasi ali-

ud agens,

insigne

plane

historiam.

Cum Tennes

Tenediorum

rex

legem

tulisset,

qua omnes

adulteros

morte

multari

volebat,

accidit

filium

eius ad-

ulterium

committ-

tere, eius-

demque

accusa-

ri. Hic

cum a

patre

quaere-

retur;

quid

fa-

cto.

cto opus esset. Lex, inquit, ad amissim & inuolabiliter seruetur, filioque non minus, quam ceteris parcat. O vere generosum ac sincerum Principem, ac validum castitatis protectorem!

Leges ciuiles cōtra adulteros.

Vos porro Iuriconsulti, qui toties de L. Iulia, de adulteriis loquimini, eamque toties repetitis, legitis, inculcatis, ane obseruastis vnquam, quid lege 30. ad finem cap. ad legem Iuliam de adult. scriptum, velut omnium legum compendium & recapitulatio legatur? *Sacrilegos nuptiarum gladio puniri oportet.* Et in legibus vestris XII. Tabularum, titulo II. de iniuriis, annon aperte legitur: *Mœchum in adulterio deprehensum necato.* Imperator vero Leo constitutione XXXII. feruiritatem omnium priorum legum moderari volens, decreuit vt adultero nasus præscinderetur, mœcha vero monasterio includeretur.

Inuectio in adulteros.

Quid vero vos adulteri, vos inquam impuri & scelerati mœchi, cogitatis? vbinam mens vestra est, vbinam ratio? an non vobiscum ipsi perpenditis, cum horrendum hoc, & enorme crimen committitis, omnes vos tam naturæ, quam Dei & hominum leges violare & peruertere, toti vos mundo iniuriam facere, Deum, naturam, & homines prauissime offendere? At quibus vos supplicis, quibus pœnis, quibus cruciatibus, quibus, vt ita dicam, infernis digni estis? *Quantam vobis ipsis familiaeque vestrae infamiae notam inuritis, qui instar brutorum obmutescitis, brutis ipsis deteriores, ac mente capti? ita non pessimum vxoribus vestris exemplum datis, perfidi traditores, ac fidei violatores, ratione, iudicio, ac conscientia priuati? Anne obliuiscitis, vbinam matrimonium vestrum contractum sit, vbinam sponsio illa coalescit, quinam testes adsuerint? scilicet in templo, coram Deo, vbi Sacerdos veluti Secretarius, Angeli instar testium astiterunt. Non est sane mirum, si qua vos alii mensura metimini, vobis eadem alii metiantur: si nimirum vobis ab vna parte mœchantibus, vxores vestrae ab altera mœchantur, ac*

Frangenti fidem, fides frangatur eidem.
qui versus, ceteri numeris non constat, ad rem

tamen nostram facere non parum videtur: vt & ille, qui Gallice multo sonat disertius: *Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recitent.*

Vos vero vxores, iam discite sapere, pudorem induite, lubricos illos mores exuite, de honore ac fama sollicitæ sitis, amulamini castas illas Susannas, pudicas Iudith, ac maculas Lucretias.

Reducite in memoriam, quod olim magni illius Catonis filia Porcia, tali patre dignissima, cuidam, iuuenis feminae pudicitiam, quæ iam ad secundas nuptias transierat, laudanti, respondit, nequaquam honestæ sese feminae nomine dignam censere eam, quæ plures vno maritos habuisset. O vere pudicam Porciam, sexcentis encomiis deprecandam! si tam viles apud te erant, quæ ad secundas nuptias transirent, quid igitur de adulteris iudicasse te putamus? Quare agite, ô Christianæ matres, eius quæso vobis in mentem veniat, pudori vestro consulite, infamiam atque ignominiam vobis. ob oculos statuite, suppliciaque quæ vos manent, si delinquitis, attendite. Sed heus video hic adulteram ad supplicium rapi lapidibus iam obruendam. Atque hæc secunda conuictio nostræ pars esto.

*Adducunt ei mulierem in adulterio deprehensam, & eam statuunt in medio: quod cum diligentius mecum perpendo, perfectam hic causam, actionemque ciuilem video intueri. Accusatores ipsi sunt Pharisei, informationes & accusationes, ac rei caput, in adulterio deprehensa. Lex quoque, inquam peccatum est, simul adducitur: Moysi mandauit nobis lapidare, quæ Leuit. 20. cap. scripta habetur: Qui adulterium perpetraverit, &c. Ad Christum, velut ad iudicem eam deducunt, vt eam condemnaret, qui tamen sententiam suam non interposuit. Quid tam grauius olim ac diris supplicis delictum hoc castigasti, Domine, cum videlicet flammaram globos, sulphureos imbres, ac diluuit rabiem in eius punitionem adhibuisti, & id ipsum iam tibi indemne est? Leges & præcepta tua Domine clementissime, ac simul iustissime, quæ olim dedisti, morte iubent affici adulteros; & ipse, qui alias quoque dixisti: N. n. veni soluere L. e. *Matt. 5. gem**

gem, sed adimplere, hodie adulteræ patrocini-
um suscipis? Ecce hodie mœcham in fla-
granti delicto deprehensam, & indemnita-
tem concedis?

Sumite igitur animos peccatrices, non-
dum vobis cœli aditus occlusus est, datur ad-
huc accessus. Itaque

Non desperetis, vos qua peccare soletis.

III. Vos, inquam, Chananaea, Magdalena, Sa-
maritana, vos mœcha, adultera, lubrica,
vagæ. Peccata vestra ac dissolutiones de-
plorare, pœnitentiam agite, peccata relin-
quite, ante omnia vero ne de venia impe-
tranda desperetis; videte namq; vt hic adul-
tera gratiam in oculis Domini inuenit, &
ab aliis condemnata, ab eodem absoluitur.

Cur Domi- Hic scilicet ipsa demonstrat video, quod
nus hanc a- toties olim in veteri Testamento repetitum;
dultera non Nolo mortem peccatori: hic iam locum habet
condemna- illud: *Misericordiam volo & non sacrificium.*
uerit. Hinc quoque Ecclesia in officio canere præ-

Exech. 18. sumplit: *Deus cui proprium est misereri semper
Osea 6. ne parcere. O infinitam & immensam miseri-
cordiæ abyssum! Non enim Dominus ad iu-
dicandum & condemnandum, sed ad sanan-
dum & miserendum venerat, non mortem
sed vitam daturus.*

Alia causa Deinde quod videret eos, qui ei actionem
cur Domi- intendebant, iudices sceleratos esse: ac re-
nus hanc a- ipsa longe deteriores, magisque mortem
mulierem millies promeritos, quam illa: Hærebant il-
absoluerit. li quotidie aurium tenuis vitis sceleribus-
que immerſi, mille grauissimis criminibus,
milleque adulteriis cooperiti. Toties eos in

Math. 12. faciem castigauerat Dominus dicens: *Gen-
Psal. 49. tium & adultera. Et Propheta olim: Si vi-
debas furem, currebas cum eo, & cum adu-
lteri portionem tuam ponebas. & ecce miseram
adulteram hodie in delicto deprehensam
morte plecti, adque supplicium confestim
rapi volunt. O vere iniquos ac sceleratos
iudices! Hinc Dominus ad illos: *Qui sine
peccato est, prius in eam lapidem misit.*
Perinde ac si innueret: *Æquum est, lex iu-
bet, mandatis Dei consonum est, adulteram
hanc morte plecti, quare expedite vincu-
la, ferrum, lapides, saxa obruatur, & qui
sine peccato inter vos est, primus lapidem
iaciat. Diuinum plane iudicium, ac no-**

Tom. I. Bessai Quadrage.

uum sententiæ genus, nouaque absoluendi
ratio.

Vos vero iudices, erudimini qui iudicatis
terram: hæc ad vos pertinent, culpa enim
vacet oportet, atqui omni careat vitio, qui
altrius castigare & corripere delicta præsu-
mit. Vt quis adulteros, adulteriaque coar-
guat, caste viuat oportet, atque ab omni le-
libidine contineat: ad delicta criminaque
castiganda, procul à crimine abesse par est.
Meministisne quid Ciceroni olim obiece-
rit C. Salust. *Carere debet omni vitio, qui in*
buit Salu- *alterum paratus est dicere: ac si diceret: Te mi-*
stio, cum- *ror Marce, tuamque audaciam, vt in oranes Cicero Sa-*
omnino ho- *mines dicere audeas: atque eo iustio idob-*
deuenias *impudentiæ, vt equites Romanos, iccerit.*
viroso hon- *estissimos, ac singularia reipub.*
membra, *corripere non veteris; & ipse no-*
uus homo *cum sis, Arpinas, aut potius Rapi-*
pinas, ante *triduum scilicet in hanc temp.*
admissus *(qui quidquid in ciuitate præclarum*
iam spe deu- *orasti, ac locuples ararium no-*
strum comp- *ilasti) aliorum tamen mores, vi-*
tæque rati- *onem taxare, ac calumniari non*
metuas? *Taceas igitur Marce, ac scias opor-*
tet omniv- *itio carere debere eum, qui quid in*
aliis re- *prehendere vult.*

Ecce egregiam in hac re figuram, & al-
legoriam. Filii Israel, adulterio à tribu Ben-
iamia in Leuitæ vxorem commisso, adeo
commoti & indignati sunt, vt sumptis armis
sanguine id expiare decreuerint: ac prius
eos in aciem procedere vetuit Deus quam
propria delicta sacrificiis, ieiuniis, ac lacry-
mis expiarent. Vt hinc doceremur, prius
nostra vitia esse castiganda, ac tum demum
ad aliorum delicta puniendâ accingi nos posse.
An non hoc ipsum est, quod olim Psalmista
ait: *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras
iustitias meas? quasi de perfidis atque impro-*
bis iudicibus vaticinatus esset, & illis voce
summi illius Iudicis denunciaſſet: Iudices
iniqui, iudices improbi ac scelerati, audite
Deum vobis dicentem: *Quomodo iustitias
meas exercere paratis?*

At non dum hic satis est, ô Iudices, non
sufficit bonæ vitæ esse, sed ad virtutem ad-
iungenda est scientia & doctrina, hæc est
namque iustitiæ bilanx, ac duo hæc ad mu-

D d d

nus

nus vestrum cum dignitate obeundum, cum primis necessaria sunt. Quemadmodum enim avis vnica ala destituta volare nequit, sed duas habeat necesse est: ita vos iudices, nisi duas hæc alas, virtutem scilicet ac doctrinam, habeatis ad sublimes dignitates euolare non poteritis. Audite rem notatu dignissimam. Cum Deus decalogi tabulas Moyfi in monte Sinai traderet, nullas monti bestias voluit appropinquare: quo nihil monstratur aliud, quam bestias, stupidos scilicet homines ac bardos, aut eos, qui instar bestiarum in omne voluptarium ac dissolutionum genus effusi sunt, ad sublimem illum iustitiae montem non debere accedere. Hinc est, quod variis prius tentaminibus, examinibusque probari debeat, qui ad Senatoris aut Consularii dignitatem in Parlamentis nostris aspirat, adeo vt sacrosancta illa lilia ante porcos & brutos homines non spargantur.

Christus Tertia, cur iudicum illorum sententia à noluit adul. Christo approbata non fuerit, ratio hæc est, teram con- quod adulteram solam, & non adulterum, demnate, q. qui magis culpandus videbatur, ad Chri- Pharisei ad stum adducant. Vir enim dum mœchatur, alteram, & maiori sese crimine obstringit, quam muno adulterūlier. Verum quidem est, si fides & pactum adducunt. quod inter vtumque inritum est, spectetur, vitum & mulierē pari iure, & sacramento teneri, nec maiorem esse fœminæ in fide marito, quam viri in fide coniugi seruanda, obligationem. Sed si scandalum & mala, quæ inde propter commisionem sobolis, & confusionem hereditatis (vnde non mediocri rebus publicis dānum evenire solet) oriri possunt, spectemus, fœminæ si ne dubio maius delictum censendum est.

Vter maius At naturam intuen- do, quoniam maior viri peccatum est constantia, ac maius iudicium, fœmina mœchando vero imbecillior atque in casum pronior: committat, grauius vir peccasse censendus est ac maiorem proinde poenam promeritus. Hinc etiam dicimus, maius & grauius Adami peccatum fuisse quam Eux. Vnde peruersitatem iudicum horum, animaduertere poteritis, quando præterito eo qui plus peccauerat, eam quæ minus essenderat, dissipare proponunt. O iudices non isoteles, qui plus

hypocritæ! Cur ô Pharisei non huc Magdalenas adducitis, quæ in conspectu totius vrbis, & ante oculos vestros quotidie peccare non erubescunt? Cur Herodiam huius criminis ream non constituitis, quæ regis vestræ aulam improba sua vita & adulterio commaculat. Ne verbum quidem contra eas hiscere audeatis, quod alicuius esse auctoritatis videatur; ac miseram hanc mulierem, quæ nullum forsitan hoc excepto crimen admisit, morti adiudicatis. Male à vobis iudicatum est; sed bene ab ea appellatum: patrocinarur namque ei ad quem appellauit.

Vnde haud iniuria mihi visus est Anacharis Scythæ leges araneorum telis comparasse, quibus muscæ irretiantur, & quas araneorum maiores aues perfringant. Ita quoque potentes sæpenuero leges transgrediuntur, parabat. sed parui atque humiles iis comprehenduntur: latrunculi ac crumenisecæ ad laqueum veniunt, fures & sicarii indemnes abeunt. Hinc Diogenes cum populum ad miserum alicuius, qui iam iam supplicio afficiendus erat, mortem currere videret, & iudices stipantes, iocans dixit: Magni fures paruum ducunt. Vnde Poeta ipsum exprimere volens, iocus ait:

Dat veniam cornis, vescat censura columbas.

At non ea mens Dei est, ipse namque minoribus & ab aliis delictis patrocinarur; mundus è contra fauet potentibus; cum Deus misericordiam præterparauit. Hoc exempli loco esto: *Nec ego te condemnabo mulier.* O benignitatem inauditam, & clementiam immensam!

Tu autem summe Iudex, iudex æternæ, iudex ante cuius tribunal omnes aliquando mortales venire habent: sed simul etiam iudex clementissime, qui nullos vnquam hoc in mundo peccatores condemnare voluisti, sed eorum semper patrociniū suscipisti, pro iis orasti, plorasti, ac denique mortem subiisti: Tu, inquam, iudex iuste & misericors, qui hodie miseræ huic adulteræ auxiliando affuisti; hanc obsecro nobis clementiam concede, vt quando animæ nostræ, quæ toties cum Satana adulterium commiserit,

tere, nefando eum mundo ipso concubitu commistæ sunt, toties cum carne polluta sunt, quando, inquam, animæ, quæ toties præcepta tua violarunt, coram tribunali tuo à diabolis accusatoribus sistuntur, qui nos toties in flagranti delicto offenderunt, quique præcepta tua proferendo dicent: *Secundum legem debet mori*; tunc Domine summe Iudex, licet clemens alioquin, eandem à te audire sententiam mereantur; ideò in iudicium, eandem misericordiam, quam hodie misera illa adultera experta est, experiantur. Concede etiam, vt eadem audire verba possint: *Nec ego te condemnabo*. Hoc scilicet nobis, cum iudicio tuo sistemur, vt eueniat, postulo ac vehementer etiam atque etiam oro: interea vero dum hoc hic expectamus, omni tibi puritate, castitate, vitæque sanctimonia feruere proponimus, hac spe fulti, beatæ visionis tuæ, tandem aliquando nos compotes reddendos. AMEN.

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Partitio.

- I. De pane transubstantiato.
- II. De mari à leu transito.
- III. De incomparabili conuiuio Eucharistico.

Abiit Iesus trans mare Galilææ, & sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6.

FIGVRA.

4. Reg. 4.
QVI s vestrum, Auditores, non in admirationem rapiatur, ac diuinum plane opus esse iudicet, cum introitum Prophetæ in domum viduæ Sareptanæ, oleum repente videt ex crescere, adeoque multiplicari, vt vasis ipsis domesticis nequaquam potuerit comprehendere, sed aliunde mutuo sumere necesse fuerit. Non minus quoque miraculum fuit, ad solam alterius Prophetæ benedictionem, viginti panes hordea-

ceos multiplicari, vt centum iis homines refectioni & satiati fuerint, ac reliquæ etiam ex iis superfuerint. At multo maius hodierna die miraculum in Euangelio nobis proponitur, cum in deserto & in agris vastæ solitudinis, quinque panes hordeacci, & duo pisciculi adeo multiplicentur; & in immensum extenduntur, vt quinque hominum millia eis refectioni fuerint, & saturata, ac duodecim fragmentorum cophini reliqui fuerint, ita vt reliquæ ipsis missibus maiores fuisse videantur. Priora illa miracula ab Elia & Elizæo patrata sunt, hoc à Christo: fuere illi Prophetæ, hic Dei Filius, omniumque Prophetarum Rex simul & Deus. O dignum Christi miraculum, ac præclaram sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramenti figuram, ac luculentam diuinæ providentiæ argumeturum! Vt igitur vastum hunc Oceanum enavigemus, Spiritus S. nobis, veluti Pharos lucidissima, ac beata Virgo ac Deipara, vt Cynosura, ad cursum feliciter peragendum deligendi sunt. Atque ideo eam, vt solent Angeli salutemus:

AVE MARIA.

Inter omnes, quas magnus ille Ezechiel 1.
 Propheta visiones habuit, hæc non postremum mihi obtrinare locum videtur, quando scilicet fluiuium intumescens, & aquas eius adeo turgentes & inflatas vidit, nulla vt ratione potuerit transuadari: *Torrentem non potui transire, quoniam intumuerant aquæ eo ventis profundis, qui non potest transuadari.* Quid nobis hæc torrens aliud designare videris, quam vastum sacrosanctæ ac sacratissimæ Eucharistiæ Oceanum pretioso Christi sanguine rubentem, eiusque meritorum fluctibus adeo intumescens, nullus vt vnquam mortalium ingenii sui acie eum potuerit comprehendere.

Dicitur Aristoteles, quod Euripi fluxum & refluxum, qui septies in die reciprocans se præcipitem dedisse. Verum quot Aristoteles, quot Philosophi, quot præclara ingenia, ac subtilia acumina, quot hæretici, cum Ensam non caperent, quod singulis diebus pereret.

D d d z dicam